Твори Лесі Українки також відкрили дорогу в українську літературу жіночим дійовим особам, які, будучи складними особистостями, залишалися водночас жінками з тіла і крові — людьми з інтелектуальними та емоційними потребами. Авторка досягає багатогранних зображень жінок за допомогою різних художніх засобів. На тлі сучасних рухів за права жінок її слова є особливо актуальними.

Презентація « Видатні жінки України».

Ми зібрали лише невелику частину з тих, чиї імена вписані в історію України. Насправді їх значно більше. Українські жінки творили й продовжують творити реальність — сміливо, гідно та незламно.

IV. Заключна частина.
Вправа « Незакінчене речення»
Пісня « Берегиня».Чайна церемонія та привітання.
Читання легенди.

Колись у давні часи Бог роздавав народам дари.Одним дав золото, іншим — моря, ще комусь — великі міста й дороги.

А коли підійшла Україна, у кошику вже майже нічого не залишилось. Тільки зерно, пісня й одна жінка.

Здивувалися ангели:

— Господи, що ж ти даси цьому народові?

І відповів Бог:

— Дам їм жінку, яка вміє чекати й любити, плакати тихо, але стояти міцно, берегти дім навіть тоді, коли навколо буря. Вона навчить дітей співати, посіє хліб у землю, навіть якщо земля ще холодна, і запалить свічку надії там, де інші вже опустили руки. Мине багато років, прийдуть випробування, але доки в Україні буде така жінка — буде жити і сама Україна.

Бо її сила не в мечі, а в серці, що вміє любити без краю.

Номінація «Сценарій позакласного заходу для 10–11 класів»

Оксана Обідченко,
учитель-методист української мови та літератури,
зарубіжної літератури,
Волноваський ЗЗСО І-ІІІ ступенів №7
Волноваської МТГ Донецької області

«Він жив цілковито Україною…»
Сценарій позакласного заходу, присвяченого В. Симоненку (11 клас)

УДК 37.091.3:379.81
https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.3.371524

Мета:

- формувати ключові компетентності: *спілкування державною мовою* — використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; усвідомлювати образне слово як першоелемент літератури; *громадянську* — шанувати права людини та свободи особистості як абсолютної цінності; *загальнокультурну* — дотримуватися норм мовленнєвої культури; *інформаційну* — уміти відшукувати потрібну інформацію в навчальних посібниках та інших джерелах;
- формувати предметні компетентності та компетенції шляхом виконання навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих завдань відповідно до змістовних ліній: *власне читацької* — розглянути основні віхи життєвого та творчого шляху В. Симоненка крізь світоглядну призму митця-патріота і людини-філософа; підвести

© Оксана Обідченко, 2026

учнів до усвідомлення втрати такої людини як трагедії національного масштабу; *комунікативно-мовленнєвої* — розвивати вміння і навички виразного читання; *ціннісно-світоглядної* — виховувати почуття пошани до творчості В.Симоненка, повагу до глибоких і самодостатніх особистостей; спонукати учнів до роздумів про значення для людини її зв'язку зі своїм корінням; плекати в учнів почуття причетності до свого роду, до своєї нації; вчити критично осмислювати історичну дійсність; навчати цінувати чесність, гідність, порядність, людяність.

Обладнання: фотопортрет поета, світлини його родини, близьких, виставка творів різних років видання.

Методичний коментар. Аби виховний захід не перетворювався на монолог ведучого, потрібно дати одинадцятикласникам випереджувальні завдання: опрацювати біографію Василя Симоненка за підручником та додатковими джерелами, вивчити напам'ять поезії В.Симоненка (на вибір учнів); підготувати виразне читання витягів зі щоденника й листів поета.

Не шукаю до тебе
ні стежки, ні броду —
ти у грудях моїх,
у чолі і в руках.
Упаду я зорею,
мій вічний народе,
на трагічний і довгий
Чумацький твій шлях.
Василь Симоненко

ПЕРЕБІГ ЗАХОДУ

Звучить мелодія пісні А. Пашкевича на слова В. Симоненка «Виростеш ти, сину». На столі портрет поета, запалена свічка. На фоні музики ведучий читає вірш «Пам'яті Василя Симоненка».

Чорний обвід круг портрета ліг,
Притрусив могилу білий сніг,
В Кобзаревім краї ще одна
Золота порвалася струна…

Жить би тобі ще десятки літ
І піснями чарувати світ, —
А тебе немає серед нас:
Блиснув метеором — і погас.

Полиняють траурні стрічки,
Облетять ялинові вінки,
Та лавровий твій вінок співця
Збережуть повік людські серця.

Дві дівчини виконують пісню «Виростеш ти, сину».

Ведуча. Багата на таланти українська земля, та чомусь так швидко забирає вона їх у свої обійми. Лише 47 років топтав ряст Тарас Шевченко, стільки ж Бог відвів Василю Стусу та Борису Грінченку, лише 42 роки прожила на цьому світі Леся Українка і всього 28 весен кували зозулі полум'яному витязеві молодої української поезії Василеві Симоненку. Доля була до нього нещадною. Поет помер на початку стрімкого злету свого дивовижно яскравого і непримиренно сміливого творчого шляху.

Ведучий. Певно, кожному з нас бодай раз доводилося бачити, як падає зірка. Гайне навскіс карим небом — і згасне, не долетівши до землі. То — метеор, посланець космосу, що дощенту згорає в повітрі.

Ведуча. Ось таким метеором промайнув рідним небосхилом Василь Симоненко. Може, він теж був посланцем із космосу, з його таємних творчих глибин, на нашу стражденну й грішну планету — і, мов маленький принц Екзюпері, просто повернувся на свою далеку Батьківщину? Втім, його Батьківщина — тут. Він виріс на цій землі — і в нестримному прагненні до високого неба духу згорів у земній атмосфері. Це був політ Ікара, такий короткий і осяйний, мов спалах блискавки, такий несподівано-тривожний, мов грім із ясного неба.

Учень.

Гей, почуйте, добрі люди,
Заздрить мені треба:
Грім ударив мене в груди,
Грім з ясного неба.

І убив у серці тишу,
Розпанахав спокій —
Я стою і вітром дишу
На землі широкій!

Ведуча. В. Симоненко — це народна совість в українському красному письменстві. Його поезії — неоціненний скарб української літератури. Його слова лунали на Майдані, піднімали бойовий дух захисників, а ще перетворилися на найніжніші українські пісні, що досі живі в народі.

Ведучий. Двадцять вісім земних його літ — вибух творчого неспокою — вмістили так багато доброго і злого… Злого — від тих заздрісно-лютих людців, які повільно вбивали його морально і навіть фізично, які марно намагалися увібрати його розвихрену й вільну, мов вітер, душу в прокрустове ложе рабського псевдомистецтва й рабської ідеології. Та водночас так безмежно багато любові, перелитої в слово, вмістили двадцять вісім його літ.

Учениця. Він прийшов по Різдву (народжений 8 січня), щоб стати криком XX віку й звістити людям правду, пробудивши їх зі сну сліпучим світлом свого горіння. Так, він прагнув «не тліти, а завжди горіть».

Входить старшокласник в образі поета.

Поет.

Я хочу будь несамовитим,
Я хочу в полум'ї згоріть,
Щоб не жаліти за прожитим,
Димком на світі не чадіть.

Ведучий. ВасильСимоненко на своє двадцятиліття занотував у поетичному «щоденнику» жахливо пророчі рядки: «Так краще в тридцять повністю згоріти, Ніж до півсотні помаленьку тліть».

Поет.

Можна жить, а можна існувати,
Можна думать — можна повторять.
Та не можуть душу зігрівати
Ті, що не палають, не горять!

Ведуча. Він прагнув зігріти людські душі. Тому й згорів, мов метеор.

Ведучий. Метеор — це маленька грудочка. Симоненкове серце — грудочка землі української. Він сам казав, що в його грудях стукотіла «грудочка любимої землі», почував себе сином матері-землі.

Учень читає напам'ять вірш В.Симоненка «Грудочка землі».

Учениця. У цьому вірші.Симоненко згадує своє дитинство дуже теплими словами. Він бачить ті місця, де бавився і слухав «ніжні і замріяні пісні». Любов до людей, до пісні, а особливо до Батьківщини ввійшла в серце і залишилася там назавжди. Саме з рідною землею він буде ділити «радощі, турботи і жалі». Почуття патріотизму живить молоде серце, як весняні соки — невеличке деревце.

Учень. Поет із дитинства усвідомив жертовність селянського тернового шляху. Він, як ніхто інший, раз по раз обурювався жахливою злиденністю існування більшості людей, замовчуваною можновладцями. Він доводить ту очевидну істину, що кожна людина-трудівник має право на безсмертя.

Генії! Безсмертні! На коліна
Станьте перед смертними людьми!

Ведуча. Василь Симоненко ніколи не мислив Україну, її народ у «всесоюзній категорії». У нього не було навіть обов'язкових для радянських поетів штампів про «союз народів — братів». До 1990 року не друкувався цілком вірш «Задивляюсь у твої зіниці…». «Випадала» строфа, де поет, звертаючись до рідної України, каже:

Поет.

Ради тебе перли в душу сію,
Ради тебе мислю і творю.
Хай мовчать америки й росії,
Коли я з тобою говорю!

Ведучий. Батьківщина для Василя Симоненка — це синонім рідного українського народу. Ось чому він так гостро відчував зв'язок з минулим, з героїчною історією свого народу. Цей зв'язок давав право поетові так категорично, безапеляційно писати на адресу всіляких безбатченків.

Поет.

Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Пощезнуть всі перевертні й приблуди
І орди завойовників-заброд.

Ведуча. Весною в Києві, з ініціативи пробудженого «відлигою» юнацтва, був заснований Клуб творчої молоді. На суспільно-політичній арені на горе партократам з'явилася громадська інституція, яка ставила за мету об'єднати духовні та фізичні зусилля молодого покоління для розбудови оновленої України. Пізніше поетів, які належали до цього Клубу, почали називати шістдесятниками.

Ведучий. Симоненко активно брав участь у роботі Клубу, багато їздив Україною, виступав на літературних вечорах і диспутах. Саме з ініціативи Клубу розпочався пошук місць масового захоронення жертв сталінських репресій. Симоненко з колегами збирали свідчення тих злочинів.

Ведуча. Якось на галявині Биківнянського лісу вони побачили, як хлопчаки ганяли у футбол, а за м'яча їм правив череп з діркою в потилиці. Після цього Василь разом з іншими членами Клубу складає й надсилає до Київської міської ради меморандум з вимогою оприлюднити місцезнаходження масових поховань і перетворити їх у національні місця скорботи та пам'яті.

Учень. Такого зухвальства система простити не змогла — за Симоненком установили нагляд, почалися провокації. Улітку 1962 року його заарештували.

Учениця. Потім поет розповідав товаришам, як його били, показував синці, скаржився, що ніби щось обірвалося всередині…

Учень. Саме після такої «зустрічі з владою» у Василя почалися проблеми з нирками.

Ведучий. Скорботною епітафією звучать слова, записані Василем Симоненком до його щоденника 3 вересня 1963 року.

Поет. Друзі мої принишкли, про них не чути й слова. Друковані органи стали ще бездарнішими й зухвалішими… Кожен лакей робить, що йому заманеться… До цього ж можна додати, що в квітні були зняті мої вірші у «Зміні», потім надійшли гарбузи з «Дніпра» й «Вітчизни».

Ведуча. Діставши відмови майже з усіх республіканських видань, митець «на дикому острові» самотності на одному подиху створює багатозначну казку-притчу «Казка про Дурила».

Інсценізація уривка з «Казки про Дурила»

Звучить тужлива народна мелодія.

Дурило.

А де тут дорога до Рідного краю?

Люди.

Кругла Земля,
так що прямої дороги немає:
сонце сходить оно звідтіля,
а тамечки он сідає.
Спитай у нього. Воно
біга довкола Землі давно,
то, певне, тобі щось розумне порає.

(Дурило махнув і пішов собі далі, музика звучить сильніше. Вибігає галаслива юрба.)

Юрба.
Ти куди йдеш?
Дурило.
Додому.
Юрба.
А де ж твоя домівка?
Дурило.
У Рідnім краю.
Юрба.
А край де?
Дурило.
Їй-бо не знаю,
я, люди, шукаю вітчизну свою.
Юрба.
Лишайся, хлопче, у нас —
у нас не життя, а свято,
щасливим зробишся враз…
(Знову музика посилюється, Юрба веде Дурила попід руки, саджає на лавці.)
Дурило.
Чого, люди добрі, в вас ноги в крові?
Юрба.
Та це така у нас звичка,
до щастя дорога веде через річку —
та річка із крові та трішки із сліз,
але ти не бійся. Не втопишся. Лізь…
Дурило.
А кров там чия?
Юрба.
Та відомо чия — тих людей,
що підло не визнали наших ідей…
Ми їх, значить, трошечки, зовсім помалу
Кого задавили, кого зарубали.
Дурило.
А це хто тут висить?
Юрба.
Це один із отих навісних,
що пруться на острів…
Дурило.
На острів? За чим?
Юрба.
Та правду сказати, либонь ні за чим:
Там щастя закуте в печерах німих
не те, що для нас, а оте, що для всіх…
Дурило.
Якесь дуже дивне те щастя ваше!
Не хочу такого, щоб я вмер!
Сходжу ще на острів до тих печер…
(Звучить народна мелодія, в якій лунають оптимістичні нотки.)

Учень. Казка є казка, і неварто дошукуватися, на який конкретно історичний момент нашої історії натякає поет: чи на царські часи, чи на сталінську добу беззаконня, чи на сучасні поетові будні…

Учениця. Безвідносно до часу казка про тих, хто відбирає в людини Батьківщину, відучує її любити, ховає живе життя в хребтах високих паперових гір і заливає їх чорнильними морями облуди, притлумлює історичну пам'ять. Як же хотілося все це заперечити гордим: Я — людина…

Ведуча. 22 липня 1963 року у щоденнику Василя Симоненка з'явиться запис.

Поет. Дивна річ, я не хочу смерті, але й особливої жадібності до життя не маю. Десять років — для мене більше, ніж достатньо…

Ведуча. А прожив по цій даті тільки 5 місяців. Зате був винагороджений даром, який дається небагатьом: йому судилося на одному з критичних поворотів історії бути обранцем народу, устами якого промовляє правда.

Ведучий. Василя Симоненка знали. Усупереч офіційному замовчуванню і заборонам. Його перші книжки стали шалено популярними: їх передавали одне одному як найдорогоцінніші скарби, переписували, таємно розповсюджували. Його поезію читали, заучували напам'ять і, що найважливіше, любили!

Учитель Оксана Обідченко з учнями Волноваського ЗЗСО I-III ступенів № 7 Волноваської МТГ Донецької області

Учень. 13 грудня поета не стало. Метеор щирості сліпучо зблиснув — і згаснув за обрієм. Тільки залишив по собі слід — до болю щирі слова.

Поет.

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо, горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік.

Учень. Він був на землі недовго, але пам'ятатимуть його завжди.

Ведучий. Олесь Гончар писав: «Вітер часу не остудив Симоненкових поезій, вогнем душі жаріють вони й сьогодні… Ніяким вітрам, ніяким буревіям не загасити його вогненного Слова. Вічно співатимуть в Україні:

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги…
… Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину».

Насамкінець під музичний супровід учні читають напам'ять поезії Василя Симоненка, які їм найбільше сподобалися.

Список використаної літератури

1. Казаніна Т. Василь Симоненко. Творча біографія митця // Вивчаємо українську мову та літературу. — 2017. — №15 . — С. 15-19
2. Романенко Ю. «Витязь молодої української поезії». Життєтворчість Василя Симоненка // Дивослово . — 2010.— № 1. — С.11-17
3. Симоненко В. Вибрані твори. — К.: Смолоскип. — 2017.— 870с.
4. Тихолоз С. Два уроки за творчістю В.Симоненка//Дивослово — 2005. — №12.- С.2-8
5. Шевченко А. Василь Симоненко вчора й сьогодні // Дивослово — 1999. — №12.— С.42-47

Номінація «Сценарій позакласного заходу для 10–11 класів»

Тетяна Павленко,
викладач філологічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії,
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж
Миколаївського національного аграрного університету»

«Поезія глибока, як небо України»

Літературна вітальня, присвячена 90-річчю від дня народження Бориса Мозолевського

УДК 37.091.3:379.81
https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.3.371525

Тема: «Дон Кіхот» українського степу (до 90-річчя від дня народження Б. М. Мозолевського).

© Тетяна Павленко, 2026

Мета: поглибити знання здобувачів освіти про життєвий і творчий шлях поета-краянина, археолога Б. М. Мозолевського, привернути увагу до творчої особистості, його поезії, розвивати інтерес до української літератури та історії, критичного мислення, уміння бачити взаємозв'язок між мистецтвом, наукою й духовним світом людини; виховувати повагу до культурної спадщини, любові до рідного краю, шанобливе ставлення до здобутків своїх земляків та історичної пам'яті нашого народу.

Завдання:

- сприяти осмисленню життєвого та творчого шляху Бориса Мозолевського, філософської та громадянської проблематики його поезії в контексті історії України та духовних цінностей народу;
- виховувати національну свідомість, громадянську відповідальність і повагу до історичної пам'яті;